

EDITÖRDEN

Akademik düşüncenin ve ilmi birikimin, toplumların geleceğinin inşasındaki öneminin bilinciyle yayın hayatını sürdüren dergimizi yeni sayısı ile siz değerli okuyucularımızla buluşturmanın huzurunu ve mutluluğunu yaşıyoruz. İlim ve kültür tarihine değerli katkılar sunan değerli bilim insanlarının katkılarıyla, dinî alandaki akademik çalışmaları ve bilimsel birikimi ilim dünyamızın istifadesine sunarak dinî problemlere ışık tutmayı ve çözümler üretmeyi ilke edinen dergimiz, her bir sayısıyla inşa edilen geleceğimize yeni bir tuğla daha koymaktadır.

Bu sayıda, Prof. Dr. Ahmet Yaman, “Yahudilerin Osmanlı Millet Sistemi İçindeki Yeri ve Hukukî Konumları” isimli makalesiyle Osmanlı Devleti’nin, çok kültürlü parçaların bütüne yönelik aidiyet hissi oluşturmasını sağlayan sistemini ve bu sistem içerisinde Yahudilerin yeri ve konumunu analiz etmektedir. Osmanlı Devleti’nin farklı din, dil ve ırklardan teşekkül eden toplum yapısını huzur ve güvenle bir arada tutabilmek için geliştirdiği bir “millet sistemi” bulunmaktadır. Bu sistemde farklı din mensupları ve zümrelerin din ve düşünce hürriyetleri garanti altına alınmış; buna ilaveten sağlanan bazı özgürlükler çerçevesinde, özel hukuk alanına giren hukukî işlemler ya da olaylar her milletin kendi hukukuna ve örfüne göre çözümlenmiştir.

Osmanlı Devleti Rum, Ermeni ve Yahudi zümrelerin mensuplarına özel hukuk ilişkilerinde dinî ve kültürel açıdan bir alan açmış ve haklarının korunmasına özen göstermiştir. Bu tutumun en açık görüldüğü alanlardan birisi de aile hukukudur. Bu kapsamda kadılar, kendilerine intikal eden davalarda tarafların uygulamalarına değer vermiş ve hüküm tesisinde bunları dikkate almışlardır. Osmanlı hukuk mevzuatının son örneği olan Hukuk-ı Aile Kararnamesi hazırlanırken de bu duyarlılık aynen sergilenmiş ve “Musevilere-Hristiyanlara müteallik” hükümlere ayrıca yer verilmiştir.

İslam dininin ortaya koyduğu “orta yol” anlayışıyla insanların hem ontolojik hem de ahlâkî olarak aşırılıklara kapılmamaları amaçlanmıştır. İnsanın girdabına kapıldığı aşırılıkların etkisiyle yaşadığı savrulmalarla fitratından ve yaşam gayesinden uzaklaşması kaçınılmazdır. Bakara suresi 143. ayetinde zikredilen “mutedil bir millet kıldık” ifadesi havf ve reca kavramlarında da kendisini göstermektedir. İslam dininin Müslümanlara aşılama çalıştığı hayat felsefesinde Müslümanların korku ve ümit hâlinde orta bir yol takip etmesi gerekliliği yer almaktadır. Ümitsizlik hâlinde olan bir insan dünya hayatında edilgen bir hayat yaşamaktan kendisini alamayacaktır. Bu ruh hâlinin insan psikolojisindeki olumsuz etkilerinin ve sosyal yaşamda ortaya çıkaracağı sorunların önüne geçmek isteyen Kur’an ve Sünnet, hayatın her alanında etkin bir şekilde var olan bir Müslüman portresi tesis etmeye çalışmıştır. Yrd. Doç. Dr. Yakup Bıyıkoglu’nun “Zümer Suresi 53. Ayet Bağlamında Kur’an’ın Ümitsizliğe Bakışı” başlıklı yazısı, İslam dininin ümitsizliğe bakış açısını değerlendirmektedir.

İslam dini insanların mal varlıkları ile olan ilişkilerine dair birtakım ilke ve hükümler beyan etmiştir. Hem bireysel hem de toplumsal yönü olması itibarıyla zekât kurumunun büyük bir önemi vardır. Toplumda sosyal adaletin tesis edilmesi ve gelirlerin adil biçimde dağıtılması amacıyla zekât kurumunun işlevini sürdürmesi önem arz etmektedir. Bunun için zekâtın doğru hesaplanması ve amacına uygun yerlere sarf edilmesi elzemdir. “Tevbe Suresi 60. Ayet Bağlamında Zekâtın Sarf Yerleri” isimli makalesinde Dr. Beytullah Aktaş, konuya ilişkin kelime ve kavramlardan hareketle zekâtın sarf edilmesi gereken yerlere dair önemli bir çalışma ortaya koymuştur.

Ramazana ayının gelmesiyle birlikte İslam coğrafyasında sınırlar âdeta ortadan kalkmakta ve gönüller, dualar ve yakarışlar ile birleşmektedir. İslam coğrafyası Peygamber Efendimiz döneminden itibaren kesintisiz bir şekilde devam eden teravih namazlarıyla ramazanın manevi iklimini yaşamaktadır. Ramazana mahsus ibadetlerden biri olan teravih namazının hükmü, rekât sayısı ve cemaatle kılınıp kılınmayacağı hususları geçmişten bu yana zaman zaman tartışma konusu olmuştur. Ehl-i sünnet âlimleri ittifakla teravih namazının cemaatle kılınmasını meşru kabul ederken; Şiiiler Ramazan gecelerinin namaz ibadetiyle ihyasını meşru, cemaatle kılınmasını bidat saymıştır. Doç. Dr. Osman Şahin “Ramazan Gecelerini İhyâ Etmek için Kılınan Teravih Namazı” isimli makalesiyle teravih namazı ile ilgili güncel tartışmalara cevap teşkil edebilecek bir çalışma kaleme almıştır.

Dr. İsmail Erşahin’in kaleme aldığı “Bir Diyanet Projesi Olarak Uluslararası İlahiyat Programı” adlı makalede Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından başlatılan Uluslararası İlahiyat Programı ele alınmıştır. Yarım asırlık geçmişi ile Avrupa’da yaşayan Türk toplumunun kültürel geleceği ile yakından ilgili olan “Uluslararası İlahiyat Programı” bu toplumsal yapının, buldukları ülkede değerlerinden beslenerek uyum içerisinde yaşamalarını destekleyecek bir yapı arz etmektedir.

Günümüz yayın dünyasında bir yazarın kendi görüşlerini ifade etmek için ele aldığı konuyla alakalı olarak başkalarından iktibaslar yaparak ve kendinden bir şeyler ekleyerek orijinal bir eser meydana getirmesiyle telif hakkı ortaya çıkmaktadır. Yayın dünyasının aynı zamanda ekonomik bir sektör hâline gelmesiyle birlikte, telif eserler konusundaki hukukî sorunlar da artmıştır. Telif hakkının bir şahsa veya kuruma devri karşılığında mali bir bedel alma; bu hakkın miras hükümlerindeki yeri; yazarın telif hakkını devrettiği yayınevının bu hak üzerindeki tasarruflarının sınırı ve üçüncü şahısların, yazarın izni olmaksızın telif üzerindeki tasarruflarının durumu konuyla alakalı hukukî birer mesele olarak karşımızda durmaktadır. Ahmet Yasin Küçüktiryaki ve Müşerref Küçüktiryaki, telif haklarını çeşitli yönleriyle ele alan Prof. Dr. Muhammed Burhâneddin Sambhalî’nin kaleme aldığı “Telif Hakkının Fikhî Hükümüne Bir Bakış” isimli makalesini tercüme ederek yayın dünyamıza telif hakları konusunda önemli bir bilgi kaynağı kazandırmışlardır.

Akademik dünya ile geniş halk kitleleri arasında bir köprü vazifesi gören dergimizin yeni sayısını ilginize sunarken, Ramazan ayının bütün İslam âlemi için hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak’tan niyaz ediyor, bir sonraki sayıda tekrar buluşmayı diliyorum.

Dr. Yüksel Salman